

Aarhus, 12.12.2017

Baggrundspapir:

Kirken i den nye by. Et deltagerbaseret videns- og udviklingsprojekt.

Projektets baggrund:

Bestyrelsen for Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter vedtog i august 2017 at igangsætte projektet "Kirken i den nye by. Et deltagerbaseret videns- og udviklingsprojekt". Projektet, der benytter sig af aktionsforskning som tilgang, er en undersøgelse af ønsker og forventninger til folkekirken tilstedeværelse i bydelen Aarhus Ø, og indgår som selvstændig del af Aarhus Stifts projekt "Kirken i byen"¹. Dette projekt har til formål at afdække folkekirken rolle i byområder i kraftig udvikling med Aarhus som case, og involverer empiriske studier i sogne i de fire provstier i Aarhus by (Aarhus Dom-, Nordre, Vestre og Søndre).

I et videre perspektiv udgøres projektets baggrund af kirkens ændrede rolle i samfundet som følge af uddifferentiering og ændrede bosætnings-, uddannelses- og arbejdsmønstre, ikke mindst i de større byer. Samtidig har folkekirken medlemstal de senere år været faldende, især i byområder med en sociodemografisk profil præget af mange unge og højtuddannede. I det omfang, medlemmerne bruger kirken, er der tale om et individuelt valg, hvor det mere er personlig tilknytning end tradition og formelt tilhørsforhold, der er afgørende, og hvor tilslutning til kirkens traditionelle tilbud i stigende grad afløses af mere individualiserede aktivitetsformer².

Fra folkekirken som institution er der tale om en stigende bevidsthed om, at ændringerne i medlemmernes forhold til kirken nødvendiggør nytænkning både af kirkens organisering og dens tilbud i byerne. Skal folkekirken være til stede overalt, handler det i dag ikke kun om overvindelse af geografisk afstand, men i lige så høj grad om at bygge bro over de kulturelle afstande, der i stigende grad kendetegner det individualiserede samfund³. Anerkendelsen af forskellige kulturer gør det nødvendigt at gennemtænke, på hvilken måde, fremtidens folkekirke kan være til stede som relevant medspiller i storbyerne, og hvilke strategier, kirken med fordel kan benytte sig af, f.eks. i forbindelse med opførelse af nye boligkvarterer. En mulig strategi er at fortsætte udbygningen af sognestrukturen, hvor organiseringen af aktiviteter finder sted omkring en nybygget kirke. En anden mulig strategi er at operere med alternative mødesteder inden for eksisterende sognegrænser, hvilket f.eks. er den valgte model i forbindelse med opførelse af de nye boligkvarterer i Aarhus Ø.

¹ Se beskrivelse på <https://aarhusstift.dk/kirken-i-byen/om-kirken-i-byen>

² .Felter, Kirsten, og Bjerrum, Ruth: *Hvad forventer folket af kirken? Et medlemsperspektiv på diskussionen om forandringer i folkekirken struktur på landet, i forstæderne og i byen*. Center for Kirkeforskning, KU, 2015

³ Rasmussen, Steen Marqvard (2014): *Den relevante folkekirke – et sociologisk grundlag for målsætningsarbejde, aktivitetsstatistik og brugerundersøgelser*, København/Center for Kirkeforskning, Publikationer fra Det Teologiske Fakultet 56.

Aktuelle undersøgelser peger på, at de forventninger til folkekirken, som kendetegner kirkens brugere, medlemmer såvel som ikke-medlemmer, i vid udstrækning svarer til de forventninger, der rettes mod andre institutioner om relevans og medindflydelse⁴. I arbejdet med at nydefinere folkekirkenes rolle i forbindelse med etablering af nye boligområder og byrum synes det derfor afgørende at arbejde med en høj grad af deltagerinvolvering, som kan bidrage til lokalsamfundets ejerskab til den lokale folkekirke, og herigennem indhente vigtig viden til brug for arbejdet med udvikling af folkekirkenes tilbud på storbyens vilkår.

Overordnet formål med projektet:

Aarhus Domsogns menighedsråd udarbejdede i 2016 idépapiret "Aarhus Domkirkes tilstedeværelse på Aarhus Ø". Papiret tager udgangspunkt i domprovstiets beslutning om ikke at opføre en ny kirkebygning på Aarhus Ø, men i stedet at arbejde med andre muligheder for fysiske lokationer, der kan danne ramme om folkekirkenes tilstedeværelse i bydelen. Domsognets menighedsråd har således indgået aftale om overtagelse af to af de projekterede badehuse ved havnefronten, som bygges i løbet af 2018. Ønsket er at skabe nye mødesteder mellem folk og kirke til supplerende af de aktiviteter, der finder sted i domkirken og sognegården. Med "Kirken i den nye by" ønsker FUV at bidrage til den ønskede udvikling i Aarhus Ø, og desuden at indhente erfaringer med, hvordan folkekirken kan udvikles i en moderne storbykontekst.

Målsætninger for arbejdet:

- 1) At inddrage lokalbefolkningen i Aarhus Ø i udvikling af ønsker og ideer til folkekirkenes tilstedeværelse.
- 2) Gennem inddragelse af lokalbefolkningen at give kirkelige beslutningstagere input til teologisk og praktisk nytænkning af folkekirkenes tilstedeværelse i arbejdet med målsætninger og strategier for folkekirken i nye beboelsesområder.
- 3) At indhente erfaringer med brug af aktionsforskning i udvikling af folkekirkenes tilbud i andre storbykontekster.

Projektets design: Aktionsforskning.

Projektets overordnede tilgang og inspiration er aktionsforskning. Denne er dels kendetegnet ved, at videnskabelsen sker som integreret del af et (nøje styret) udviklingsarbejde, dels ved, at dette sker i samspil mellem projektets forskellige aktører, og bygger på deltagerens ejerskab til hele arbejdsprocessen fra design over gennemførelse til løbende evaluering⁵. I aktionsforskning kan indgå såvel kvantitative som kvalitative metoder: dokumentanalyse, brug af eksisterende statistisk materiale, deltagende observation, individ- og fokusgruppeinterviews, dialogkonferencer/ fremtidsværksted m.m. Hvilke metoder, der anvendes, vil afhænge af det konkrete projekt og de problemstillinger, der ønskes belyst. Afgørende er, at den viden, der kan hentes ud af mere traditionelle forskningsmetodikker, suppleres og bringes i dialog med deltagerens erfaringsbaserede

⁴ Felter og Bjerrum 2015; se også Enggaard, Nete: Højmesse og dåb. Center for Kirkeforskning, KU 2016. Endvidere projektet "What Money Can't Buy", se

http://teol.ku.dk/cfk/igangvaerende_forskning/forskning/whatmoneycantbuy/

⁵ For beskrivelse af aktionsforskning på dansk grund, se Duus, Gitte et al (red): *Aktionsforskning. En grundbog*. Frederiksberg, Samfundslitteratur, 2012.

og indefra-perspektiv i arbejdet på at skabe forandring og/eller udvikling af konkrete praksisser, således at skabelsen af viden ikke finder sted adskilt fra, men som en integreret del af, praksis.

I forlængelse heraf er aktionsforskning kendetegnet ved sin høje grad af deltagerinvolvering fra design over gennemførelse til evaluering af projektet. Deltagerorienteringen bygger på en grundlæggende intention om demokratisk involvering som fundament for udvikling og myndiggørelse. I forlængelse heraf opereres der i aktionsforskning ikke med noget skarpt skel mellem forskere og deltagere. Ved at involvere grupper af deltagere i tilvejebringelse og analyse af resultater får de status af medforskere, som supplerer den faglige forskers analytiske perspektiv.

Orienteringen mod demokratisk myndiggørelse og udvikling synes at besidde et særligt potentiale i en dansk folkekirkelig kontekst, som er baseret på tanken om alle døbtes præstedømme. Involvering af beboerne på Aarhus Ø i udvikling af folkekirken tilstedeværelse i bydelen er således ikke kun relevant som udtryk for gængs brugerinddragelse. Den er også udtryk for et teologisk anliggende, der ser participation som nøglebegreb for en samtidig tale om kirke og kristendom. Det er centralt for projektet, at der skabes kontakt til og arbejdes med inddragelse af bydelens beboere og andre interessenter. Det er endvidere afgørende, at såvel kirkelige som ikke-kirkelige aktører involveres i behovsafklaring og idegenerering, og at projektets resultater spilles tilbage til projektets interessenter i en form, der gør dem anvendelige for det videre arbejde lokalt, parallelt med, at erfaringerne fra projektet formidles til en videre kontekst.

Tidsplan; opgaver for projektmedarbejder:

- Marts – juni 2018: Etablering af kontakt til og afholdelse af opstartsseminar med bydelsnøglepersoner og kirkelige nøglepersoner, der indgår som medforskere i projektet. På seminaret præsenteres skitse til projektdesign, som drøftes med henblik på eventuelle justeringer i forhold til projektets forskningsspørgsmål, indhentning af informanter, udformning af interviews mm.
- Feltarbejde i forhold til bydelens beboere med inddragelse af forskellige metoder til videnskabelse: observation, interviews med enkeltpersoner og fokusgrupper, fremtidsværksted/søgekoneference mm.
- September 2018: midtvejsseminar på baggrund af udført feltarbejde og indhentet data, som drøftes med ovennævnte nøglepersoner/ medforskergruppen.
- Oktober – december 2018: Feedback af resultater fra feltarbejde og midtvejsseminar til bydelens beboere/interessenter med henblik på videre arbejde med de indkomne ideer i mindre grupper.
- Januar-februar 2019: Udarbejdelse af rapport med anbefalinger, der formidles til kirkelige beslutningstagere og andre relevante interessenter. Herudover samles resultaterne af den samlede arbejdsproces og de indkomne ideer i et katalog/en visuel fremstilling, som dokumenterer processen til brug for bydelens beboere og domsognets menighedsråd.

Omfang:

Til opgaven ansættes en akademisk projektmedarbejder i omfang af et årsværk. Herudover prioriteres projektet inden for Videnscentrets eksisterende arbejdskraft ved, at projektmedarbejderen refererer til teologisk vidensmedarbejder Kirsten Donskov Felter, der står som ansvarlig for delprojektet.

